

Nieuwsbrief no. 35.
De straat
Jodenpeeldreef.
Pag. 1
Vroegere gebied de
Jodenpeel. Pag. 2
Verkoop heidegrond
door Helmond Beek
en Donk Aarle
Rixtel. Pag. 3
Vergeefse verkoop
gemeente Bakel.
Pag. 4 - 5
De Jodenpeel als
speelbal bij de
besluitvorming
aanleg weg Deurne-
Oploo en stichten
parochie De Rips.
Pag. 5 - 8
Annexatie met
Deurne.
Pag. 8 - 9
1½ Jaar van geduld
voor de start van de
ontginning.
Pag. 9 - 11
Start met
ontginning, bouwen
en boeren.
Pag. 11 - 17
Boeren vanaf de
jaren vijftig.
Pag. 18 - 23
Overzicht de eerste
bewoners en
huidige situatie.
Pag. 24 - 25
Gebeurtenissen in
de Jodenpeel.
Pag. 26 - 27
Herkomst naam
Jodenpeel.
Pag. 28

D'N BLIKKEN EMMER

HEEMKUNDEKRING DE RIPS

Uit de serie: **Straatnamen van de Rips**. De **Jodenpeeldreef** is een weg in de Jodenpeel, die van oost naar west loopt en daarmee het gebied door midden snijdt. Dit gebied van bijna 277 ha, bestond voor de ontginning enkel uit heide en moerasgrond.

Limburg begrensd het gebied in het oosten en de Eiermijndreef in het westen. In het noorden door de Burgemeester Nooijenlaan en de Hazenhutsedijk in het zuiden. De Middenweg is de noordoostverbinding.

De Jodenpeel werd in de twintiger en dertiger jaren van de 20^e eeuw ontgonnen. Met rijkssteun konden 9 boerengezinnen hier starten met een eigen boerenbedrijf. Daarnaast hebben in de loop der jaren hier een 17-tal families grond gekocht en zijn een gemengd boerenbedrijf gestart, met akkerbouw, kleinvee, melkkoeien, varkens en kippen.

Van deze traditionele werkwijze is weinig meer over. Door mechanisatie en een efficiëntere wijze van landbouwbewerking veranderde er veel op de boerenbedrijven.

Nu hebben de boerderijen voornamelijk een woonfunctie. Varkens en koeien zijn verhuisd naar grote (mega)stallen. Het land wordt veelal gebruikt als wei- of akkerland. Verschillende boerenbedrijven hebben een andere functie gekregen. Sommige boerderijen zijn vervangen door een nieuwe woonboerderij. Ook zijn enkele boerderijen gesloopt of worden in de toekomst afgebroken.

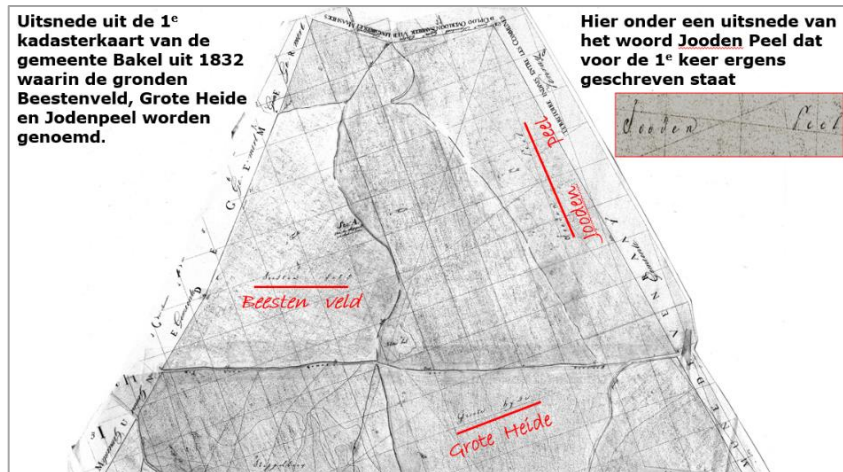

▲ *De Jodenpeeldreef gezien vanaf de Middenweg. De rij bomen dwars in het veld, markeren de plek waar de voormalige boerderij Alacoque hoeve stond.*

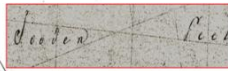
Het vroegere gebied de Jodenpeel.

Tot eind 19^e eeuw was de Jodenpeel een veel groter ruig heidegebied dat meestal uit moer(as)grond bestond. Een niemandsland dat voornamelijk werd gebruikt door boeren uit de naburige dorpen. De Bakelse Peel waarvan de Jodenpeel een onderdeel was, grensde noordoostelijk aan het Land van Cuijk. Verder naar het noorden lag nog de Baronie van Boxmeer. In het westen grensde het aan de Gemertse Peel binnen de Vrije Heerlijkheid Gemert. Oostelijk lag het Land van Kessel dat na 1805 Limburg heette.

Uitsnede uit de 1^e kadasterkaart van de gemeente Bakel uit 1832 waarin de gronden Beestenveld, Grote Heide en Jodenpeel worden genoemd.

Hier onder een uitsnede van het woord Jooden Peel dat voor de 1^e keer ergens geschreven staat

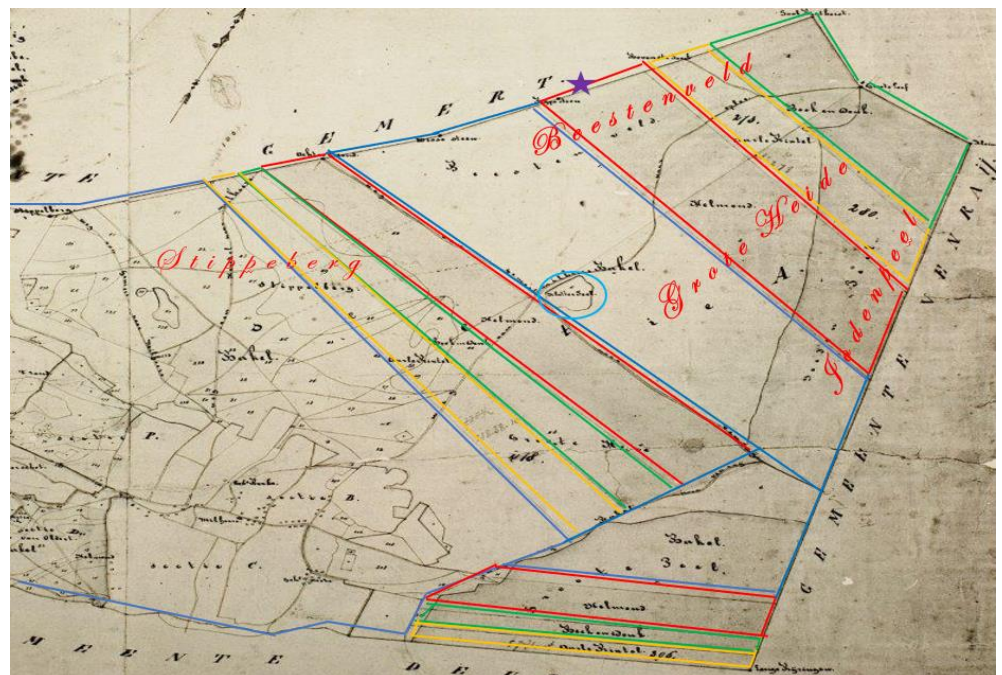

De inwoners van vier gemeenten Bakel, Helmond, Aarle en Beek hadden gezamenlijk het recht hier turf te steken, heide te plaggen, te maaien of bijenkasten te plaatsen. Maar ook om er schapen of beesten te hoeden. Tussen bewoners uit deze plaatsen was hierover dikwijls ruzie en onenigheid.

Bij de oprichting van het kadaster in 1832 was de totale oppervlakte van de gemeente Bakel 7587 ha, inclusief het heidegebied en het dorp Brouwhuis. In 1834 werd tussen de vier gemeenten afspraken gemaakt over het gezamenlijke gebruiksrecht en verkoop van heidegronden van de bijna 5000 ha. Niet iedereen hield zich aan deze afspraken, met als gevolg ruzie en onenigheid over wie en waar iedereen de Bakelse Peelgronden mochten gebruiken. In 1864 vond de definitieve verdeling plaats. De Bakelse Peel werd in een twaalftal blokken verdeeld over de vier gemeenten, met elk een deel van het gebied Beestenveld, Grote Heide en de Jodenpeel en een afzonderlijk kadasternummer. Er werd afgesproken dat Bakel de helft, Helmond één vierde en Aarle-Rixtel en Beek en Donk ieder één achtste deel verkregen. Ook werd bedongen dat elke gemeente naast het graven van scheidingsloten, ook de nieuwe doorgaande weg naar de grens met Oploo bij de Loef Paal mee zouden aanleggen en respecteren.

► Bewerkte uitsnede van de verdelingskaart 1864.

- Blauw gemeente Bakel.
- Rood gemeente Helmond.
- Geel gemeente Aarle Rixtel.
- Groen gemeente Beek en Donk.
- Cirkel licht blauw is de Klotterpeel.
- Parse ster is de plek waar de Ripse paal staat, de latere naamgever van het dorp De Rips.

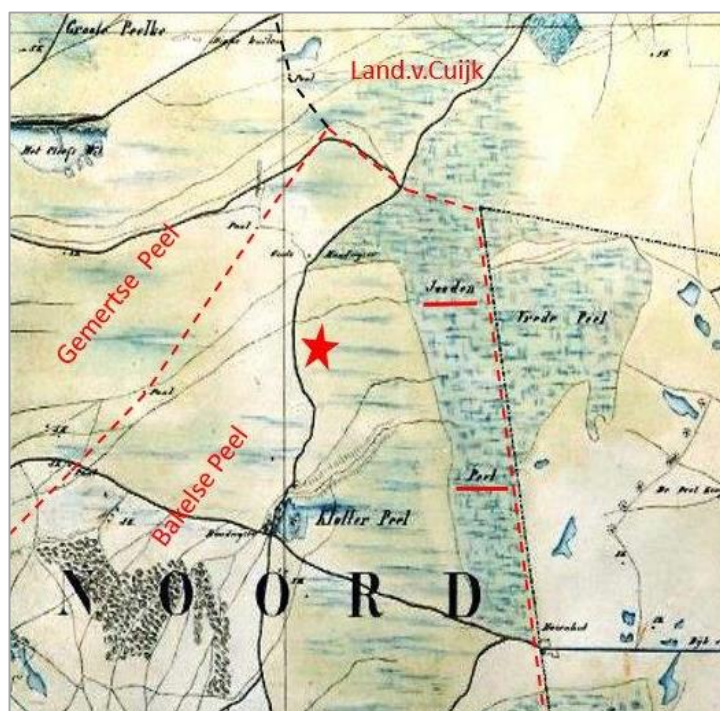

Verkoop delen Jodenpeel door gemeente Helmond, Beek en Donk en Aarle Rixtel.

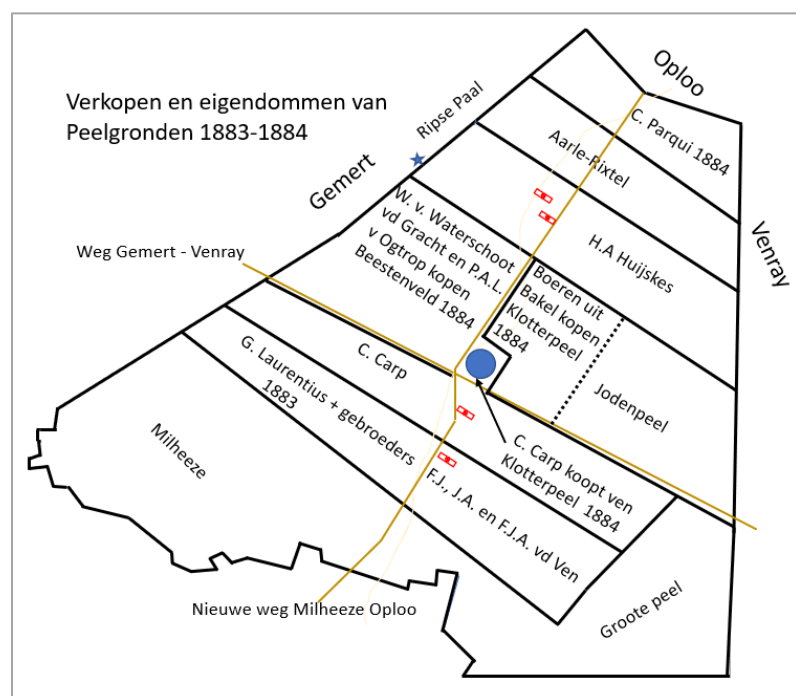
Dit gebied had van oudsher verschillende namen. Tegen de grens met Gemert heette het Beestenveld, het middenstuk Grote Heide en tegen de grens met Venray de Jodenpeel. Lang geleden had het deze naam in de volksmond verkregen. Met de verdeling in 1864 verkreeg elke gemeente een stuk van deze 3 genoemde gronden. Maar alleen Bakel hield het recht om deze traditionele toponiem namen te blijven voeren waaronder de Jodenpeel.

► *Bewerkte uitsnede van een topografische militaire kaart uit 1838 waarop de Jodenpeel als een uitgestrekt moerassig en bijna ondoordringbaar gebied is afgebeeld.*

Rood onderstreept het woord Jodenpeel in het groene gebied. En daarbij grenzend aan de Vredepeel. Bij de ster is later het dorp De Rips ontstaan. Het gehele gebied binnen de rode stippellijntjes was de Bakelse Peel.

Nadat de Bakelse Peel was verdeeld, verkochten zowel Beek en Donk als Aarle Rixtel en Helmond hun gronden. Al in 1867 bood Helmond, in De Zuid-Willemsvaart, een stuk grond te koop met o.a. het perceel de Jodenpeel. Toen had blijkbaar niemand interesse om het te kopen. In 1874 verkocht Helmond haar heidegebied met een deel van de Jodenpeel. De naam voor het hele gebied wijzigde in De Rips. In 1884 verkocht Beek en Donk de heide met de Jodenpeel aan C. Parqui. Later werd het doorverkocht aan C Smits van Burgst. In 1903 verkocht Aarle Rixtel het heidegebied aan de gebroeders Roelvink. De naam wijzigde later in Vinkepeel.

◀ *Met de verkoop van de gemeentegronden door gemeente Helmond, Beek en Donk en Aarle Rixtel werd het oorspronkelijke gebied dat Jodenpeel werd genoemd, heel wat kleiner. In 1922 was dit gebied nog bijna 277 ha groot toen het verkocht werd aan de boeren pioniers in De Rips.*

Bakel en de eerste vergeefse pogingen om de Jodenpeel te verkopen.

De armlastige gemeente Bakel had voor 1900 al veel grond zoals de Stippelberg, Klotterpeel, en Beestenveld verkocht. De Jodenpeel bleef lang in Bakels bezit en de boeren uit de omgeving bleven het gebruiken voor hun eigen behoefte.

► *De gemeente verhuurde hier wel stukken heidegronden, zoals de advertentie in De Zuid-Willemsvaart van 15 juni 1889.*

De gemeente stond wel open om de Jodenpeel te verkopen. Ze deed dit vooral om de gemeentekas wat aan te vullen. Vooral burgemeester P.L. Nooijen was hier een voorstander van. Door de jarenlange armoedige staat van de gemeente, was hij bij voorbaat al terughoudend om voor allerlei vernieuwingen geld uit te geven. Door verschillende omstandigheden heeft het lang geduurd voordat de Jodenpeel verkocht kon worden.

In 1910 richtte houtvester B. Winkelman werkzaam bij de Nederlandse Heidemaatschappij (verder Heidemij genoemd) zich, namens Elisabeth Masee, tot burgemeester P.L. Nooijen om te onderhandelen over de aankoop van o.a. de Jodenpeel. De koop ging niet door omdat de vraagprijs van de gemeente f 75 per ha was, terwijl de koper f 30 per ha had geboden.

In september 1912 ging B. Winkelman opnieuw in onderhandeling met de gemeente, namens koper Anton van den Bosch bankier uit Goch, om de gebieden Jodenpeel, Kruisberg, Boekweitvelden en Kuipers Eeuwsels voor f 35.681,70 te kopen.

Een twintigtal boeren uit het nabijgelegen Milheeze maakten bezwaar tegen de verkoop, daar zij zelf 'geen of zeer weinig Peel' en behoefte aan deze grond hadden om er brandstof te halen. Bovendien vreesden zij dat door de ontginning werklui bij hen weggetrokken zouden worden, wegen kapot gereden en wateroverlast op hun lager gelegen gronden zou ontstaan. Tevens vonden ze dat zeker de Boekweitgronden in Milheeze niet aan vreemde heren verkocht mocht worden. Uiteindelijk ging de verkoop niet door, omdat de potentiële koper Van den Bosch plotseling in april 1913 overleed. B. Winkelman verliet de Heidemij in 1914 en werd opgevolgd door inspecteur G. Houtzagers.

◀ *B. Winkelman werkzaam bij de Heidemij en standplaats Gemert van 1907 tot en met 1914. (Foto collectie Prinzen, gemeentearchief Gemert-Bakel)*

Vijf jaar later, begin 1918 deed G. Houtzagers namens de Belgische organisatie Union Financière et Terrienne¹ een bod op de Jodenpeel en Grote Heide de z.g. Kruisberg voor f 41.516,70 ofwel f150 per ha. Deze onderhandse verkoop moest door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant worden goedgekeurd. De gemeente gaf als toelichting, dat zij kampten met een voortdurend tekort op de jaarlijkse balans en een verhoging van de plaatselijke belasting onmogelijk was. Zelf ontginning was voor de gemeente onmogelijk, vanwege de financiële nood en de grote afstand, 8 km, Bakel-Jodenpeel. Nu echter had de heer C.J. Lambrechtsen, onder meer eigenaar van het Cleefswit, bezwaar tegen de onderhandse verkoop. Hij had ook belangstelling voor de grond en pleitte voor een openbare veiling. Daarop stelde de Commissaris van de Koningin van Noord-Brabant, A. van Voorst tot Voorst, namens de Gedeputeerde staten, eerst verplicht advies bij het Staatsboschbeheer in te winnen of zij bezwaar had. Hoewel Bakel vreesde dat er minder voor de grond geboden zou worden, hielden de Gedeputeerde Staten hieraan vast en gaven voor de verkoop alleen toestemming wanneer dit in dagbladen werd aangekondigd. Maar in november was de 1e WO afgelopen en de Union Financière et Terrienne had geen interesse meer in

¹ Union Financière et Terrienne, bestaande uit enkele Belgische mensen, heeft in april 1918 het Beestenveld en de Klotterpeel van de Belgische eigenaar J. Lijzen gekocht.

de Jodenpeel. Ze verkocht het landgoed Beestenveld aan de Maatschappij tot Exploitatie der Steenkolenmijnen Laura & Verenigingen². De Klotterpeel werd verkocht aan C. Vattier Kraane uit Amsterdam. Het natuurgebied Klotterpeel verkocht de Union in september 1919 ook aan C. Vattier Kraane. Eind december 1918 kwam van Gedeputeerde Staten de definitieve toestemming tot verkoop Jodenpeel. Zodat de gemeenteraad op 30 januari 1919 besloot om tot verkoop over te gaan. Echter pas in juni 1921 werd de grond te koop aangeboden.

De Jodenpeel als speelbal in de besluitvorming van de Bakelse gemeenteraad bij de aanleg van de weg Deurne-Oplou en het stichten van de parochie De Rips.

Vanaf eind 1918 werden er serieuze pogingen ondernomen om een nieuw katholiek dorp De Rips te stichten. Voor Johan Bellemakers en de Heidemij was de ontwikkeling van een nieuw dorp van groot belang. Het werd moeilijker om voldoende en ervaren mensen op het grootgrondbezit te vinden, die de zware bos- en landbouw werkzaamheden wilden verrichten. Het idee was, als de arbeiders met hun gezin dicht bij het werk woonden, zij minder behoefte hadden om te verhuizen.

Naast voldoende arbeidskrachten, was voor de Heidemij ook een goed wegennet belangrijk. Want ook het vervoeren van grote hoeveelheden hout- en landbouw producten naar de stations Boxmeer en Deurne over slechte wegen werd een steeds grotere kostenpost. De Heidemij zag daarom ook veel in de vereniging Peelbelang³ en was ze actief betrokken bij de oprichting hiervan. Met deze invloedrijke organisatie naast zich, stond de Heidemij sterker om de aanleg weg en een nieuw dorp te kunnen verwezenlijken. Om het dorp levensvatbaar te maken, moesten er naast de arbeiderswoningen ook meerdere kleine boerenbedrijfjes komen, want daaraan was in de streek grote behoefte. En hiervoor was de Jodenpeel zeer geschikt.

Ook het bestuur van de Noordbrabantse Christelijke Boerenbond had een sterke voorkeur voor kleine boerenbedrijven in de peel. Via het NCB-weekblad pleitte zij ervoor dat deze ontginningen beschikbaar kwamen aan kleine boeren. Deze nieuwe boerderijen konden een deel van de Nederlandse bevolking voeden. Opvallend is wel dat de gemeenteraad en burgemeester van Bakel en Milheeze zeer behoudend stonden in deze nieuwigheden zoals de aanleg van de weg en een nieuw dorp. Zij vonden dat het dorp Bakel heel weinig profijt had van de nieuwe weg. Ook een nieuw dorp vonden ze, was alleen in het voordeel van de grootgrondbezitters.

Burgemeester Nooijen was samen met de gemeenteraad ervan overtuigd dat de Jodenpeel snel verkocht zou worden. Zoals in onderstaande brief is te lezen.

► Briefje aan de Heidemij van 27 oktober 1919

Op 13 november, moest de gemeenteraad stemmen over de subsidie van f 4050 voor de nieuwe kerk en school in de Rips. Bij dit agendapunt ontspoon zich een discussie om alleen akkoord te gaan, als deze betaald werd uit de verkoop van de Jodenpeel. Vervolgens deed het Ripse

Handwritten letter on lined paper, dated 'Bakel, 27 October 1919'. The text is written in cursive and reads: 'Naar aanleiding van uw schrijven heb ik de eer u te berichten dat de gemeenteraad zich in zijne op 25 October j.l. gehouden vergadering niet heeft uitgelaten omtrent een subsidieering betreffende den bouw eener kerk en school op de Rips, aangezien waarschijnlijk binnen korten tijd de Jodenpeel zal worden verkocht.' The letter is addressed to 'Mijnheer Directeur Ned. Heidemaatschappij Arnhem.' and signed by 'de burgemeester van Bakel, J. L. D. Nooijen'.

² In 1899 de Société des Charbonnages Réunis Laura et Vereeniging S.A in Brussel eigendom van de mijnen Laura en Vereeniging. Deze organisatie gaf aandelen uit die startkapitaal leverde voor de aanleg van de mijn.

³ De Vereniging Peelbelang is eind 1918 opgericht om de ontwikkeling van de gehele Peel te bevorderen. De nadruk ligt op kanalisatie voor meer regulatie in de zeer natte gebieden. Verder wilden ze het gebied ontsluiten door aanleg van wegen en spoorlijnen. Tevens kon door ontginning van dit grote gebied de voedselproductie in Nederland omhoog. Afgevaardigden van de 2^e Kamer uit Noord-Brabant, leden van Gedeputeerde Staten en vele burgemeesters van Peel gemeenten ondersteunden dit plan. Zie nieuwsbrief 27 aanleg weg Deurne-Oplou.

raadslid P. van Doren het voorstel het gevraagde bedrag toch toe te staan, onafhankelijk van de verkoop van de Jodenpeel. Dit voorstel werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen. Later realiseerden enkele raadsleden zich, dat als de Jodenpeel niet verkocht zou worden, zij toch niet aan de genomen beslissing gebonden waren. Enkele raadsleden wilden hierna op deze beslissing terugkomen. De burgemeester vond dit echter flauw en het besluit bleef gehandhaafd.

276 HECTAREN
HEIDE
onder
BAKEL en MILHEEZE.

P. A. C. J. Sprengers,
Notaris te GEMERT,
zal op Maandag 21 Juni 1920,
nam. 2 uur, ten zijnen kantore,
ten verzoeke van het Gemeen-
tebestuur van Bakel en Mil-
heeze BIJ INSCHRIJVING
verkoopen:

Een te midden van be-
staande ontginningen schoon
aaneengelegen perceel

HEIDE,
genaamd „de Jodenpeel“ en
„de groote Heide“, onder de
gemeente Bakel en Milheeze,
kadaster sectie A nos 282 en
1429, te zamen groot 276
hectaren 77 aren 80 centiaren.
gelegen in de onmiddelijke
nabijheid van den geprojec-
teerden door Rijk en Provin-
cie gesubsidieerden kunstweg
Deurne-Oploo en bijzonder
geschikt voer aanleg tot gras-
land, aanmaken tot bouwland
en boschcultuur.

Te aanvaarden bij de be-
taling der kooppensingen.
Lastes van af 1 Januari 1921;
Beaaltijd 21 September 1920.

Ook de aanleg van de kunstweg in combinatie met de verkoop van de Jodenpeel kwam regelmatig in de raadsvergaderingen terug. Op 18 maart 1920 kwam in de gemeenteraad het agendapunt over de garantstelling van de onderhoudskosten van de kunstweg Deurne – Oploo. Alle eigenaren van gronden verbonden zich met deze garantstelling totdat het Waterschap Wegschap de Peel⁴ was opgericht. Burgemeester Nooijen dacht eerst nog dat Bakel, met hun eigendom de Jodenpeel, gevrijwaard zou blijven van dit onderhoud. De raadsleden stemmen toe, echter onder voorbehoud om nog zo nodig enige wijzigingen aan te brengen. Met de raadsvergadering van 22 april 1920 werd duidelijk dat Bakel toch ook moest bijdragen. Er ging een ontwerp-adres naar Provinciale Staten om vrijwaring van de Jodenpeel. **En met de slotzin, dat indien zulks niet wordt gegarandeerd, de gemeente Bakel verder geen medewerking zal verlenen totdat de weg klaar is.**

Tijdens de spoedvergadering op 5 mei 1920 besloot de raad de Jodenpeel te verkopen, want dan hoefden er ook geen onderhoudskosten voor de nieuwe kunstweg te worden afgedragen. Hierop reageert iemand⁵ in de krant dat de gemeente Bakel niet wil meewerken (betalen) aan de weg, maar in de verkoopadvertentie wel vermelden dat het perceel in de onmiddellijke nabijheid van de kunstweg ligt.

◀ Bericht 17 mei 1920 in de Provinciale Noord Brabant en s' Hertogenbossche courant.

▶ Advertentie verkoop Jodenpeel in De Maasbode 12 juni 1920.

N

** BAKEL, 15 Mei. De gemeenteraad besloot tot openbaren verkoop van den „Jodenpeel“, eene oppervlakte van ongeveer 280 H.A. Bij eventueelen verkoop zal met den aanleg van den kunstweg Deurne—Milheeze—Rips—Oploo niet langer worden getalmd.

Nu de verkoop van de Jodenpeel doorging, werd in allerijl door Johannes Bellemakers samen met de burgemeester van Deurne J.C. van Beek en inspecteur G. Houtzagers op 14 juni 1920 de vereniging 'Eigen Bedrijf'⁶ opgericht. Deze vereniging wilde voorkomen dat de Jodenpeel in handen viel van een speculant die niet wilde ontginnen. Het doel van de vereniging was om met de Rijksvoorschotten regeling, de gronden in de Jodenpeel en Grote Heide aan te kopen, ze vervolgens te ontginnen en te verkavelen in percelen

⁴ Zie nieuwsbrief 27 de aanleg kunstweg Deurne – Oploo met zijtak naar de Dompt.

⁵ Bericht in De Zuid-Willemsvaart van 5 juni 1920.

⁶ Het bestuur der stichting is samengesteld J.C. van Beek burgemeester van Deurne voorzitter, G. Houtzagers Inspecteur NHM Arnhem vice voorzitter, M. van de Poel hoofd der school Bakel en landbouwonderwijzer secretaris, J. Bellemakers opzichter NHM de Rips penningmeester en H. Trines R.K.-priester Asten lid.

van 8 tot 15 ha. Daarop boerderijen te stichten en die uit te geven aan geschikte landbouwers, die geleidelijk eigenaar konden worden.

— Naar we vernemen is het hoogste bod n.l. ongeveer 57000 gulden voor den Jodenpeel gedaan door een particulier. De pas opgerichte vereeniging tot stichting van kleine boerderijen bood ongeveer f 23000.— minder. We vernemen nog dat de Boerenbond alhier Maandag nog een request aan Gedeputeerde Staten heeft gezonden om te bevorderen dat de grond wordt verkocht aan bovengenoemde vereeniging. Wie zal het winnen?

Het 'Eigen bedrijf' deed een bod op de Jodenpeel van f33.202 dit was de taxatiewaarde van de grond. Maar C. Vattier Kraane een Amsterdamse koopman, onder meer eigenaar van de Klotterpeel, bood 57.000 dat was maar liefst f23.698 meer.

◀ *Berichtje in De Zuid-Willemsvaart over de hoogtes van het bod 24 juni 1920.*

Johannes Bellemakers greep vanaf nu elke gelegenheid aan om de zaak van de verkoop van de Jodenpeel meer naar zijn hand te zetten. Op zijn fiets ging hij naar pastoor Roes in Deurne om de Jodenpeel-kwestie nog eens uit te leggen. Pastoor Roes zou voor steun naar de vicaris-generaal

Pompen in Den Bosch gaan. Ook adviseerde hij Bellemakers om voor steun naar Deken C. Rath van Helmond te gaan. Die hem vervolgens weer adviseerde kapelaan Grips uit Bakel te bezoeken. De kapelaan zou vervolgens enkele gemeenteraadsleden kunnen beïnvloeden. Bang dat dit niet voldoende was ging Bellemakers zelf ook naar de pastoor F. van Zeeland uit Bakel en J. Simonis uit Milheeze, met de vraag of zij hun kerkmeesters, wethouder J. Manders en raadslid Joosten nog eens op het belang van hun besluit te drukken. Zodat ze voor de raadsvergadering van 16 juni niet voor de hoogste bieder zouden kiezen.

► *Beide pastoors die hun 'herderlijk' gezag hebben aangewend om de raad en wethouders tot andere gedachten te brengen. Links pastoor F. van Zeeland uit Bakel en rechts pastoor J. Simonis uit Milheeze.*

Dit lobbywerk wierp zijn vruchten af. Tijdens de gemeenteraadsvergadering kwam men bij het agendapunt verkoop van de Jodenpeel. Aan de hoogste bieder op voorstel burgemeester Nooijen of toch aan de laagste bieder op voorstel van P. van Doren. Miraculeus bleek later, dat werd besloten de koop niet aan de hoogste bieder te gunnen. In het verdere verloop van de vergadering werd nog uitvoerig gesproken, of de gemeente zelf moest ontginnen of dat de stichting dit moest doen. De raad besloot uiteindelijk de Jodenpeel ook niet aan het 'Eigen bedrijf' te verkopen, maar als gemeente zelf te ontginning.

Een dag na de gemeenteraadsvergadering schreef Bellemakers hierover uitgebreid aan G. Houtzagers. Enkele passages uit deze brief;

Het zijn inderdaad verrassende besluiten, tenminste voor den burgemeester en den Notaris. Voor de stemming las de burgemeester nog een schrijven voor van den Notaris Sprengers, waarin deze betoogde, dat indien aan de stichting gegund werd, de fiscus het schenkingsrecht zou toepassen op f23700,- het verschil in koopprijs, en hij in geen geval voor het binnenkomen der gelden kon instaan.

Toen de burgemeester voorstelde om aan de hoogste inschrijver te gunnen en vroeg hierover nog iemand het woord verlangde, waren ze zo vlug, dat toen van Doren, het voorstel deed om niet aan Vattier Kraane, de hoogste inschrijver te gunnen. Dit voorstel werd met algemene stemmen aangenomen.

De verbouwereerde burgemeester had zulks van zijn raad en nog minder van zijn wethouders die zelfs tot de laatste dag nog aan zijn zijde stonden, verwacht. En daar allen vier weken geleden besloten hadden de

grond aan den hoogsten inschrijver te verkoopen, om te voorkomen dat aan de stichting zou worden gegund, begon hij zijn raad op zijn manier te beïnvloeden en zeyde: nu moeten we zeker naar de burgemeester van Deurne om inlichtingen, die met andere hen bespottelijk maakte, die U wilde inlichten en den weg wijzen.

Vrijwel meteen vroeg de gemeente aan de Commissie van Advies voor ontginning van Woeste Gronden ⁷, of zij in aanmerking kwamen voor een renteloos voorschot. Op 7 juli antwoorde de Commissie dat in de overheidsbegroting voor 1920 een bedrag van f3.000.000 voor dit doel is vrijgemaakt. Om een Rijksvoorschot te krijgen, moest een particulier deze aanvraag bij de gemeente indienen. Voor de gemeente Bakel bleef het daar voorlopig bij.

Burgemeester wethouders en raadsleden die een rol in deze vergaderingen speelden.

P.L. Nooijen burgemeester

P. van Doren raadslid

P. J. Manders raadslid

T.J. Joosten wethouder

Annexatie van Bakel met de gemeente Deurne.

In november 1919 ontving gemeente Bakel een brief van de Commissaris van de koningin van Noord-Brabant over het samenvoegen van gemeenten vanwege gestegen kosten. Sinds die brief was in de gemeente Bakel veel discussie gaande met voor- en tegenstanders voor samenvoeging met Deurne.

Op 19 november 1919 stuurde de Commissaris der Koningin van Brabant baron A. van Voorst tot Voorst een brief naar alle gemeenten. Hierin stelde hij voor om gemeenten samen te voegen. Gezamenlijk hadden gemeenten dan een grotere financiële buffer en waren in staat zaken gemakkelijker te regelen.

Deze brief maakte veel los bij de inwoners van de gemeente Bakel. Ook in de krant en de gemeenteraad kwam de annexatie enkele malen aan de orde. Sommigen wilden liever een zelfstandige gemeente blijven. Anderen waren voorstanders om zich bij Deurne aan te sluiten. Op 18 oktober 1920 stond dit onderwerp tijdens een vergadering van de onderafdeling Peelbelang Bakel op de agenda. Er werd meermaals betoogd dat ze van een aansluiting bij Deurne meer verwachten van de ontginningen en andere peelplannen dan ze tot nu toe van Bakel hadden ondervonden. Tijdens de vergadering tekenden 216 een request voor aansluiting bij Deurne. Vervolgens ging er op 23 november een brief naar het gemeentebestuur, met het verzoek aansluiting te zoeken met Deurne. Met een bijgevoegde petitie die door 175 gezinshoofden was getekend.

Tegenstanders van een samenvoeging stuurden op 13 december ook een brief naar het College en verzochten zeer beleefd, doch dringend, deze samenvoeging niet te bevorderen. De redenen die ze opwierpen ten eerste, de gemeente werd zo groot dat de afstanden tussen de twee uiterste dorpen en gehuchten 4 uur gaans zou worden. Verder had elk kerkdorp een eigen historische betekenis. En als Bakel door de ontginning van haar woest liggende gronden, ter grootte van ongeveer 400 H.A. tot bouw- en weiland en Bosch, en waaruit na eenige jaren ruime inkomsten konden voortvloeien. Dat gaf ze een zeker recht op een zelfstandig voortbestaan. Deze brief bevatte ook een petitie lijst met ondertekenaars.

Op de raadsvergadering van 2 december diende het verzoek van de afdeling Bakel van Vereniging Peelbelang voor aansluiting bij Deurne. Binnen de raad volgde een discussie hoe Bakel en Milheeze als een

⁷ Commissie van Advies in zake ontginning van Woeste Gronden, adviseert de overheid aan welke projecten het geld besteed kan worden. Dit doet ze voornamelijk door de ontwikkelingsplannen te bekijken en daarover advies te geven. Ook trekt de Commissie de mensen na in hoeverre ze capabel zijn om op een ontginningsboerderij kunnen starten. Leden van de commissie zijn secretaris J. van Lonkhuyzen en lid o.a. C van Beek burgemeester van Deurne.

zelfstandige gemeente kon blijven bestaan. En zo ja hoe ze de gemeentelijke lasten dan naar beneden konden brengen. Johannes Bellemakers, aanwezig bij deze vergadering, werd om advies gevraagd over ontginningen in de gemeente. Na een lange discussie, werd besloten om direct een Ontginnings-commissie samen te stellen. Deze commissie ging onderzoeken welke gemeentegronden geschikt waren voor ontginning. In deze commissie zaten de gemeenteraadsleden P. Rooijakkers, P. Manders en T. Joosten. Ook aan Bellemakers werd gevraagd om in deze commissie plaats te nemen. Hij stemde toe, maar pas nadat hij goedkeuring had gevraagd aan de Heidemij.

In de volgende raadsvergadering van 18 december werd opnieuw over dit onderwerp gediscussieerd. Dit keer n.a.v. de ingekomen brief van inwoners van de gemeente die zich niet bij Deurne wilden aansluiten. Opnieuw volgde een heftige discussie over het wel of niet zelf ontginnen van de gemeente. Tot slot stelde raadslid P. Rooijakkers voor, om Gedeputeerde Staten te berichten dat de gemeente Bakel ten sterkste tegen was om zich bij Deurne te voegen. Dit voorstel werd aangenomen.

Na het annexatie debacle was burgemeester Nooijen iets toegevender voor de ontginning van de Jodenpeel met kleine boerderijen. Hij meende dat die plannen niet door een andere gemeente behoefde opgelost te worden. Op 24 december 1920 schreef hij aan de Heidemij dat er een Ontginningscommissie was samengesteld, die ging kijken welke gronden gunstig waren voor ontginning.

► *Twee berichten onder elkaar over hoe men dacht over de gemeente Bakel. De Zuid-Willemsvaart van 3 november 1920.*

Nog anderhalf jaar geduld.

Een ontginningsplan van de Jodenpeel met de kosten erbij verstuurde de Heidemij op 6 januari 1921 aan de Ontginningscommissie van de gemeente Bakel. Daarin stelde de Heidemij dat de gelden alleen verstrekt werden op aanvraag van de gemeente en uitsluitend voor woeste gronden. Ook schreef ze uitvoerig onder welke voorwaarden de gemeente dit voorschot voor de gegadigden kan aanvragen.

BAKEL. Naar we vernemen heeft de grootste meerderheid der gemeentenaren de requesten tot verkrijging der annexatie ondertekend. Indien de zaken niet worden verduisterd, doch onder het oog gezien zooals ze zijn, zal iedereen begrijpen dat het vóór de meeste ingezetenen van groot belang is, dat de inlijving bij Deurne tot stand komt.

— We vernemen, dat personen die alhier een boerderij in de Jodenpeel hadden aangevraagd, zich tot andere plaatsen wenden, waar in de naaste toekomst boerderijen beschikbaar zijn. Zoo gaat het in een gemeente waar niets wordt doorgezet.

BAKEL. Het stichten van boerderijen met rijkssteun schijnt er in te zullen gaan. We vernamen, dat bij het gemeentebestuur reeds een 17-tal zich hebben aangemeld om voor een boerderij in de Jodenpeel in aanmerking te komen. 't Is wel opvallend, dat er maar een paar uit de gemeente zelf hebben aangevraagd.

◀ *Berichtje in de Zuid-Willemsvaart van 27 januari 1921.*

De Heidemij ging vervolgens aan het werk om een plan te maken voor de indeling, ontwatering en ontginning van de Jodenpeel. Op 9 mei werd dit plan aan de Ir. J. van Lonkhuyzen secretaris van de Commissie van Advies inzake ontginning van Woeste Gronden gestuurd.

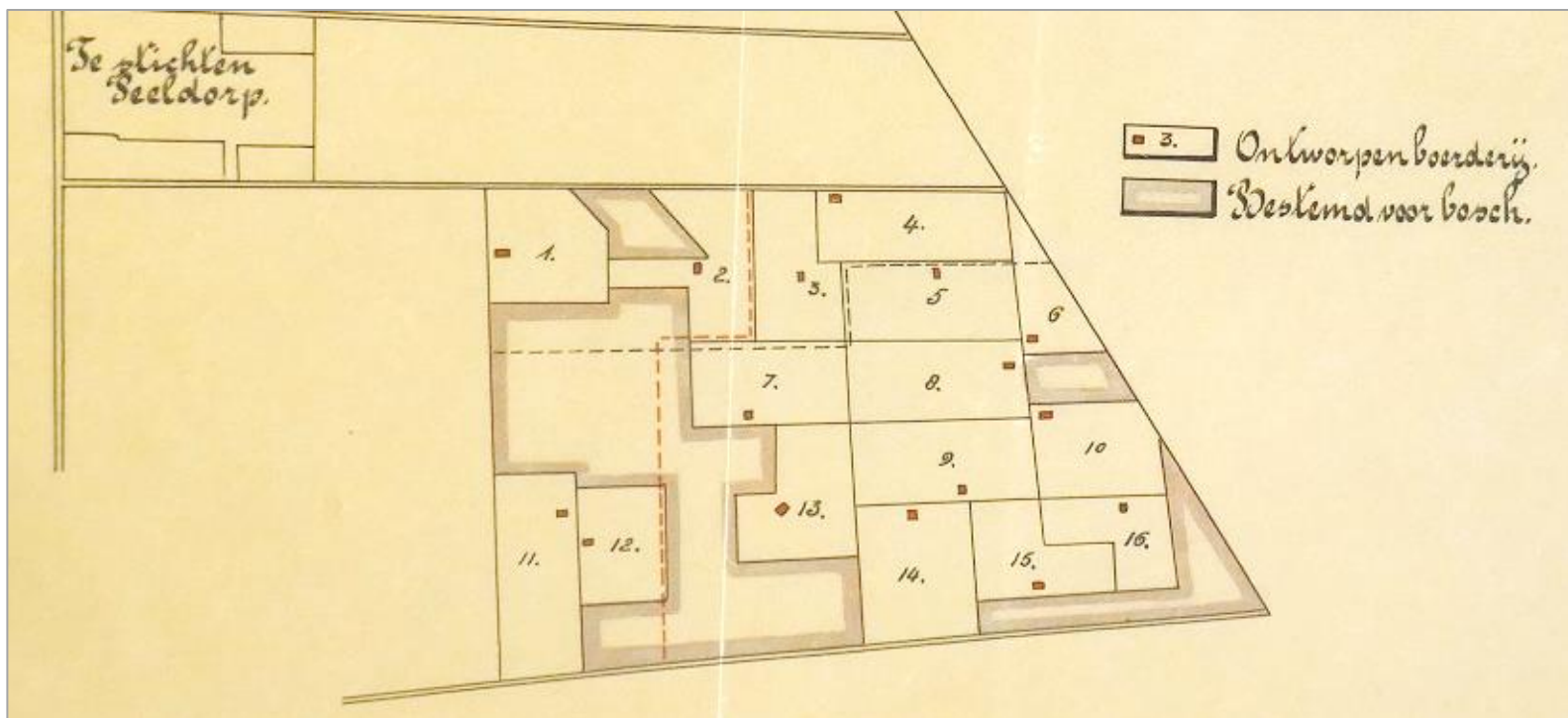
De gemeente Bakel had ondertussen ook andere zorgen. Na een opleving van de economie net na WO1 was er nu een neergang. Deze omstandigheden grepen de grootgrondbezitters aan om zo weinig mogelijk werk te laten uit voeren. Met als gevolg dreigende werkeloosheid op de ontginningen voor arbeiders uit Bakel, Gemert en Deurne. Johan Bellemakers had een onderhoud met de burgemeester om dit probleem aan te kaarten. Als er niet snel iets gebeurde, dreigden van de 80 arbeiders er maar 10 tot aan de oogst te kunnen blijven werken. Uit Bakel zouden 37 mensen werkeloos worden, waarvan 14 gezinshoofden of kostwinner. Op 2 mei 1921 volgde een spoedvergadering of er al voorbereidend ontginningswerk in de Jodenpeel gedaan kon worden. In de raad volgde een hele discussies welke stappen te nemen voor de Jodenpeel. Maar

de raadsleden wilden vooral zekerheid. Zekerheid dat een rijksvoorschot ook werkelijk kwam en dat gegadigden hier wilden boeren. De raad besloot om eerst maar eens de minister op de hoogte stellen van de dreigende werkeloosheid.

Op 12 mei werd het ontwerpplan van de Heidemij in de raad besproken. Na een lange discussie werd besloten om het gehele complex in cultuur te brengen voor landbouw en bos. Tenminste als het antwoord van Den Haag gunstig was. Ook de werkeloosheid kwam aan de orde. Waarop de burgemeester de opmerking maakte; Als het tot bestrijding van werkeloosheid kwam waren ze toch te laat. Na lang heen en weer gepraat wie het plan persoonlijk naar Den Haag ging brengen werd Peerke van Doren gekozen.

Op 14 mei schreef de Heidemij nog een brief aan B&W van Bakel om zo spoedig mogelijk een renteloos voorschot aan te vragen. Hierin benadrukte ze nog eens dat er een aanzienlijke werkeloosheid dreigde, mede omdat vanuit de naburige gemeenten Deurne en Gemert vele werkelozen hier met subsidie werk hadden gevonden. Ze vroeg dan ook of het niet mogelijk was om met hulp van de regering alvast het bedoelde complex te gaan ontginnen en met inzet van arbeiders uit deze gemeenten. Wel nog met de opmerking dat het lang kon duren voordat dit geld door de Overheid werd verstrekt.

De gemeenteraad keurde al wel de onderhandse verkoop goed, zodat de koopvoorwaarden en de onderhandse verkoop in gang kon worden gezet. Maar zolang er geen duidelijkheid was over de toezegging van de rijkssteun kon er ook niet met de gegadigden onderhandeld worden.

▲ Kaartje van Staatsbosbeheer met de geplande 16 boerderijen van 7 - 15 ha. Met de opbrengst van f175,- tot f 225 per ha opbrengst f 37.000 en nog eens 40 ha bebossing f 100 per ha, opbrengst f 41000 per ha. De bospercelen zijn op de slechtere gronden gepland. Toch zijn de boerderijen later allemaal aan de straatkant gebouwd en is het bos er niet gekomen.

— Het duurt lang, voordat er eens een gunstige beschikking van hoogerhand valt omtrent de ontginning van den Jodepeel. Het valt te vreezen, dat vele gegadigden voor een boerderij aldaar zich zullen terugtrekken, daar de tijd maar al te lang wordt voordat er eene beslissing komt.

◀ Bericht in De Zuid-Willemsvaart 11 juli 1921.

De gegadigden die een aanvraag deden, werden zowel door de gemeente Bakel als de Commissie van Advies nauwkeurig nagetrokken. Ze wilden precies weten wat voor vlees ze in de kuip hadden en of de aanvrager wel aan de criteria voldeed.

De gestelde eisen waren: Ten eerste kennis van de landbouw op de zandgrond en bekendheid met het ontginningsbedrijf. Als tweede moest een gezin spaarzaam zijn met een sobere levensstijl. Op de derde plaats voldoende eigen kapitaal (aanvankelijk f 2000). Tot slot bij voorkeur een boer met een jong, kinderrijk gezin, liefst veel jongens.

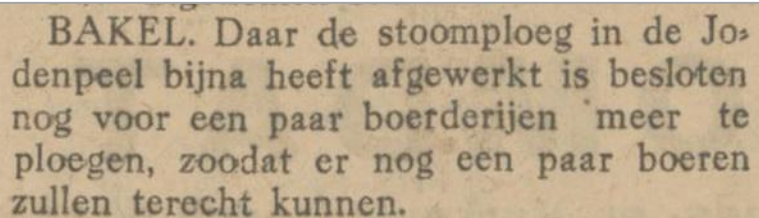
Het voorstel van de onderhandse verkoop moest ook aan de Gedeputeerde Staten van Noord Brabant worden voorgelegd. In november gaf zij haar goedkeuring, maar eerst moest er ook nog een advies van Staatsbosbeheer komen. Bij deze organisatie werd het plan opnieuw ingediend.

Ondertussen had de Heidemij i.v.m. de heersende werkeloosheid bij het Ministerie van Arbeid een renteloos voorschot ingediend om de grondbewerking en verkaveling in de Jodenpeel te kunnen uitvoeren. Werd dit voorschot verleend dan had de gemeente de zekerheid dat de gronden goed werden ontgonnen en de boerenbedrijven het beste renderen.

Ondertussen kwam op 21 maart 1922 het bericht dat het Ministerie van Landbouw een Rijksvoorschot verleend van f 38.400 voor het stichten van 4 boerderijen in de Jodenpeel van elk 12 ha groot. Uiteindelijk gaf Gedeputeerde Staten, na goedkering van Staatsbosbeheer, in mei 1922 haar goedkeuring voor de onderhandse verkoop van 4 boerderijen in de Jodenpeel. De gemeente had februari ook subsidie aangevraagd voor verschillende ontginningswerkzaamheden. Dat werd in juni afgewezen met de reden dat de gemeente dit zonder steun kan doen.

Boeren starten met ontginnen, bouwen en boeren.

In 23 juni 1922 werd als eerste de overeenkomst tussen de overheid en gemeente getekend voor het voorschot voor de 4 boerderijen. En op 1 juni werd aan 4 boeren 12 ha grond toegewezen, die in augustus met de stoomploeg werd geploegd. Daarna werd voor elke boerderij ongeveer 12 ha uitgemeten. En konden ze zelf op hun land aan de slag.

BAKEL. Daar de stoomploeg in de Jodenpeel bijna heeft afgewerkt is besloten nog voor een paar boerderijen meer te ploegen, zodat er nog een paar boeren zullen terecht kunnen.

◀Berichtje De Zuid-Willemsvaart 31 oktober 1922.

Maar nog steeds vertrouwden de Bakelse burgemeester en zijn raad het niet. Vooral de burgemeester vreesde dat het de gemeente geld zou kosten, wanneer de rijksvoorschotten niet los zouden komen. Hij probeerde de boel alsnog te traineren. Johannes Bellemakers schreef op 12 oktober een brief aan de Algemene Technische Dienst van de Heidemij;

Daar de heer van Bussel uit Deurne, Zelsterhoeve boerderij Eiermijndreef 1, geen toestemming van de burgemeester kan bekomen om met het bouwen van zijn boerderij in de Jodenpeel, en hij half april zijn thans gebouwde boerderij moet verlaten. En die man zich ongerust en ging hij telkens naar de burgemeester van Bakel, die hem echter gisteren uitdrukkelijk te verstaan heeft gegeven, dat van zijn kant niet de minste medewerking te verwachten was. Dat van Bussel bepaald van streek was en kwam met de gedachte van de boerderij af te zien, maar hij had al zoveel kosten gemaakt die niet meer terugkwamen. De burgemeester zeide hem o.a. dat hij van eigen geld de grond tot de laatste cent moest betalen alvorens hij er hem mocht in gebruik nemen nog bebouwen. En dat overdracht moest hebben plaats gehad, wat nog wel een jaar kon duren. Hij het ploegen moest betalen en dat hij de burgemeester hiervoor niets aanvraag en niets deed. Indien hij dat niet kon dan behoefde hij niet te beginnen.

Ook Driekske Ploegmakers kwam van een kouwe kermis thuis. Hij was naar de burgemeester gegaan, met de vraag, of hij het geld voor het ploegen wilde aanvragen, want de Heidemij had dat geld hard nodig. De burgemeester zou dat pas doen, als hij een officiële verklaring van de Heidemij had gekregen dat de terreinen geploegd waren. Dan zou hij geld aanvragen, doch dat Ploegmakers daar niets van kreeg, voor hij alles op zijn eigen naam had staan. Ploegmakers moest zelf de Heidemij betalen want hij had ook de opdracht gegeven. Indien hij dat niet kon en grond betalen behoefde hij er niet aan te beginnen. Voor Bellemakers was het duidelijk dat de burgemeester de opzet van de Jodenpeel wilde neerhalen.

Uiteindelijk werd in december 1922 het eerste voorschot van f4.000,- aan de gemeente Bakel verstrekt en werden de koopcontracten met de eerste boeren begin januari 1923 getekend. Met de verkoop van de eerste percelen in de Jodenpeel was de gemeente Bakel in staat haar aandeel aan het Waterschap 'Wegschap de Peel' en de subsidie van f4050,- voor de te stichten kerk en school in de Rips te betalen.

De eerste 4 boerengezinnen die met Rijkssteun begonnen te boeren waren van C. van Bussel, J. van den Akker, H. Ploegmakers en N. Cornelissen. De eerste boerderij stond aan de huidige Eiermijndreef en de andere drie boerderijen aan de Burg. Nooijenlaan.

◀ *De Zelsterhoeve gebouwd door Cobus van Bussel Eiermijndreef 1 in 1923. De naam is gegeven door C. van Bussel omdat hij van de streek Zelst kwam en daar 'Zelstkeub' genoemd werd.*

► *De boerderij van J. van den Akker gebouwd in 1923. In de loop der jaren is deze boerderij wel verbouwd. Op de achtergrond staat een varkensstal met voersilo van A. Hendriks-Ploegmakers zoals er in de jaren 60 en 70 achter vele boerderijen verzezen. Na 1997 zijn deze stallen bijna allemaal afgebroken.*

Nadat in 1922 de kavels waren uitgemeten en toegewezen, bleef Driekske Ploegmakers met zijn gezin nog in Heesch wonen. Hij stuurde al wel zijn oudste zonen met paard en kar en bouw materiaal naar De Rips. De broers Klaas en Piet begonnen eerst met het bouwen van een strooien schuur van 4x8 meter voor zichzelf en het paard. Na een week werken gingen ze terug naar huis en na het zondagsverblijf kregen zij op zondagavond weer boterhammen mee voor de hele week werken in de Jodenpeel. Hierbij namen ze de verdere ontginning ter hand door het ruw geploegde land te bewerken en bemesten. Later in dat jaar werd ook een noodwoning opgebouwd, die voorheen dienst had gedaan als paardenstalling bij de 'Boerderij De Rips' in het dorp. Tevens werd er f5000,- rijkssubsidie aangevraagd voor de bouw van een heuse boerderij welke na de goedkeuring in 1923 kon worden gebouwd. Toen de boerderij klaar was kwam het gehele gezin Ploegmakers op De Rips wonen.

▲ De zijgevel met de bijkeuken in het uitstekende gebouwtje en op het stalgedeelte nog een rieten dak.
 ◀ Driekske Ploegmakers omringd door kinderen en andere familieleden.

Nadat de eerste 4 boeren zich hier goed en wel hadden gesetteld, werd de Jodenpeel heel geleidelijk ontgonnen en in bezit genomen door boerengezinnen. Vooral in de jaren 24-29 werden er zo'n 13 nieuwe boerderijen uitgegeven.

► Bericht in de Nieuwe Venlosche courant 17 november 1925.

Nieuwe boerderijen. — Bij de gehouden verkoop der 6 nieuwe bedrijven in de Jodenpeel werden deze als volgt gegund:

Bedrijf I groot 12,85 HA. A. J. Mandels te Bakel voor f1700; Bedrijf II groot 13,83 HA. P. Cornelissen Milheeze voor f2150; bedrijf III groot 8,30 HA. H. vd. Heuvel, Bakel voor f800; Bedrijf IV groot 6,71 HA. H. Lochtens Mill voor f700; Bedrijf V groot 6,51 HA. Jacob van de Laar De Rips voor f700; en Bedrijf VI gr. 9,84 HA. G. vd. Heijden te Nistelrode voor f1500.

Deze katholieke boerengezinnen kwamen allemaal uit de directe omgeving van Bakel of uit Brabant. De grootte van alle boerderijen was ca 12 ha. Ze startten als een gemengd bedrijf met landbouw, melkkoeien en enkele varkens. Men koos voor bewoning op de kavel, daarmee nog eens benadrukkend dat het ging om een gezinsbedrijf. Deze eenvoudig gebouwde boerderijen waren over het algemeen ingericht ten dienste van een gemengd bedrijf, ze hadden een koestal voor ongeveer 8 dieren, een paardenstal, enkele varkenshokken een voederhok en een schuur, bedoeld als opslagruimte. Zo eind dertiger jaren kwam er uitbreiding met apart staande kleine varkens- en kippenhokken.

Dit was in groot contrast met de pachtboeren die tot dan op de Vinkepeel, Aarlesche Peel en aan de noordwest kant van De Rips woonden. De grootte van deze boerderijen was zo'n 30 ha. Deze boeren kwamen veelal uit tot andere delen van Nederland zoals Utrecht, Groningen en Friesland. En zij waren bekend met melkvee boerderijen en richtten zich ook meer op het maken van kaas en de verkoop hiervan.

◀ Herontginning aan de Jodenpeeldreef 1 in 1939. Vlnr: Johan en vader Harrie Gelden, Jan Klaus, Piet Beckers, onbekend en Piet Gloudemans.

▲ Boerderij van P. Cornelissen uit 1927, Landmeter van Beurdenweg 5, met links de groente- en bloementuin en een boomgaard. Verder op het erf een kippenhok en diverse andere stallingen.

Jas Nooijen vertelt; Vader Piet Nooijen bouwde in 1927 zijn eerste boerderij op Jodenpeeldreef 6. Eenmaal bij het dak aangekomen was het geld op om ook het achterhuis met pannen te bedekken. Het stalgedeelte werd noodgedwongen met golfplaten bedekt. Naamgenoot burgemeester Nooijen van Bakel kreeg dit echter te horen en maande Piet Nooijen om naar hem te luisteren en er pannen op te leggen volgens de vergunning. De golfplaten zijn echter pas veel later vervangen.

CAND. NOTARIS G. WAGEMANS,
waarnemende het vacante kantoor van wijlen
NOTARIS DE LEEUW te Deurne,
zal ten verzoeke van de GEMEENTE BAKEL C.A., in het
openbaar
VEILEN EN VERKOOPEN:
27 H.A. prachtige **ONTGINNINGSGRONDEN** te Bakel „op
de Rips” „Jodenpeel”, verdeeld in div. perceelen en massa's.
Bij biljetten breeder omschreven.
Gelegen op 15 minuten afstand van R.K. kerk en school.
Bijzonder geschikt tot het stichten van boerderijen.
Terstond te aanvaarden.
Inzel **Woensdag 24 April 1935. Toeslag Woensdag 1 Mei**
1935, telkens ten Koffiehuize van P. VAN DE VEN te Bakel
„Rips”, om 3 uur nam. N198

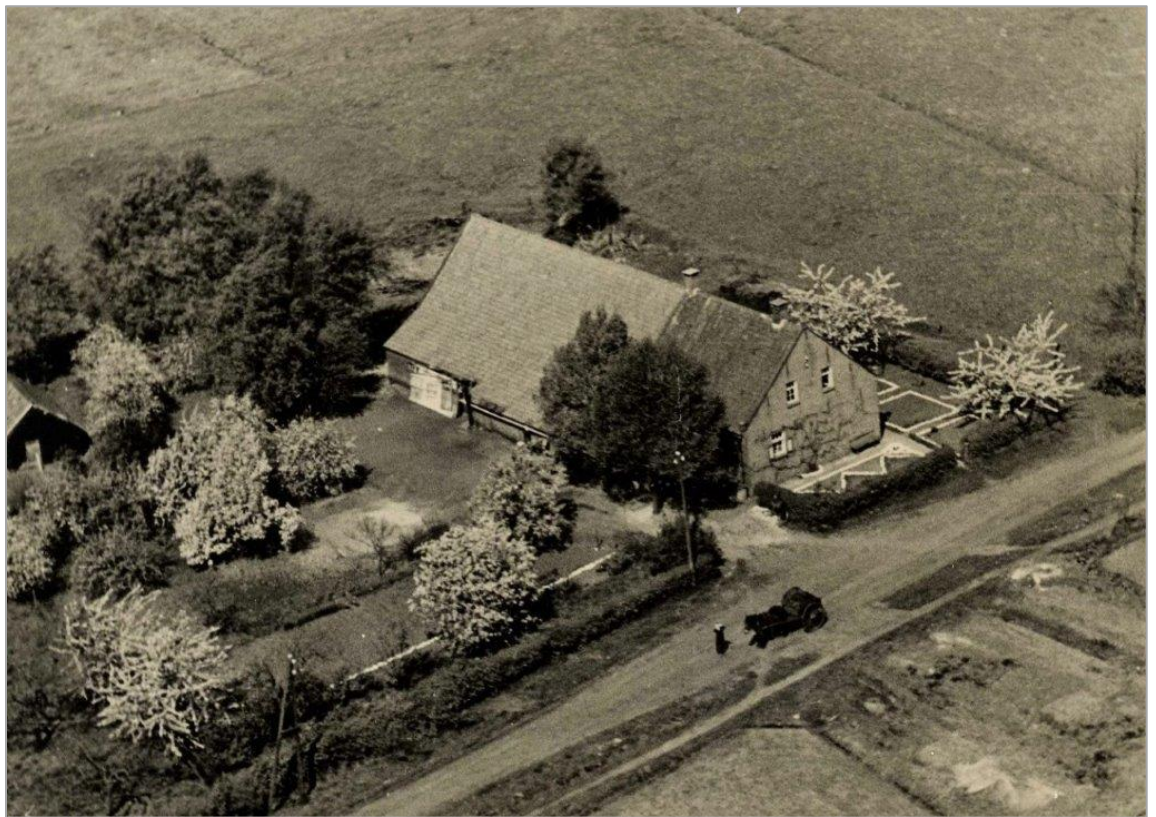
◀ *Advertentie in Weekblad van den Noord Brabantsche Christelijken Bond, no. 1882, 12 april 1935*

De laatste kavels werden in 1935 uitgegeven en ontgonnen door A.W. van Thiel uit Helmond. Die liet hier in 1938 nog een boerderij bouwen, wat het totaal bracht op 26 boerderijen. Na 1945 werden er nog een 8-tal woonhuizen gebouwd.

Tot aan de 2^e wereldoorlog moesten de hardwerkend families op deze moeilijke grond hun bestaan opbouwen. De families in de Jodenpeel hadden grote gezinnen met opgroeiende jongens en meisjes. Vooral de jongens moesten meewerken op de boerderij en het land. Maar ook de meisjes hadden naast taken in het

woonhuis ook verschillende werkzaamheden op stal en land, zoals koeien melken, varkens en kippen voeren en in de zomer mee op het land rogge binden, aardappelen rapen enz. Door de week op het land werken van 's morgens vroeg tot laat in de avond.

De Jodenpeel lag afgelegen en de families waren op elkaar aangewezen. Ook de onderlinge contacten tussen de jongens en meisjes waren zeer hecht. Zo zijn er in de 40-50 jaren meerdere jonge mannen en vrouwen van deze families in het huwelijk getreden. Verschillende van deze jonge echtparen zijn in de 50 jaren vanwege de slechte en onzekere vooruitzichten in het dorp voornamelijk geëmigreerd naar Canada, Australië en Nieuw-Zeeland.

▲ *De boerderij aan de Landmeter v Beurdenweg 2 gebouwd door J. van de Laar in 1924. Vele boerderijen hadden een kelder met daarboven een opkamer. Deze lag een meter boven de begane grond en was aan de buitenkant te zien door het hogere raam. De groetentuin en boomgaard lagen achter de heg. Via de lagere uitbouw kwam men in de bijkeuken. De koeien op de grupstal en de ahang werd gebruikt als varkensstal. Op de weg een voerman met paard en hoogkar.*

▲ De Heidebloem boerderij gebouwd door M. Beckers aan de Eiermijndreef 7. Het dak is bedekt met grijze leien. In vroeger tijd heel gewoon dat op maandag de was buiten aan de waslijn te drogen werd gehangen.

▼ De boerderij van C. Deenen aan de Hazenhutsedijk 1 met ook hier als bijzonder kenmerk de grijze lei bedekking. Via de dakkapel in het stalgedeelte kan men het hooi of in garven te dorsen graan direct op de zolder tasten. Rechts staan nog elektriciteitspalen en achter de boerderij het varkenshok uit de jaren 60. Voor de boerderij achter de heg de moes- en siertuin met zeker ook dahlia's. Boven op het dak tegen de schoorsteen een televisiemast. Nu zijn deze masten overal verdwenen.

Tientallen jaren was deze traditionele wijze van het boerenleven heel gewoon in de Jodenpeel. Toch vond er al vroeg een specialisatie plaats, want vooral varkens- en pluimveehouderijen leverden extra inkomsten op. Vanaf jaren vijftig werd deze bedrijfsvoering steeds verder uitgebreid met steeds grotere varkensstallen en kippenhokken.

▲De familie Wim van Bakel Hazenhutsedijk 9 met op de achtergrond een karakteristieke kippenkooi. Vlnr; To, moeder Theodora van Bakel-van Gaal met Jas, Jo, Harrie, Vader Wim van Bakel met Willy en Martha.

◀Een voormalige kippenkooi uit de jaren vijftig bij H. Logtens.

Ontwikkelingen vanaf de jaren 50.

In de loop van de jaren '50 werden de varkensstallen al wat groter. Er konden ca 50 à 60 varkens in vet gemest worden. Ze werden gevoederd met meel in de gebouwde voederbakken. Later kwamen de VODRO⁸ droogvoedersysteembakken. De hokken werden voorzien van kleine buitenramen en het dak werd al wel geïsoleerd met moderne tempex platen hetgeen natuurlijk super brandgevaarlijk was. Iets waar men toen nog geen aandacht aan schonk. De varkens stonden op stro dat door de boer zelf door een klein zijdeurtje met de riek uitgemest werd en op de mestvaalt gegooid. Licht, lucht en ruimte werd in ieder geval steeds beter voor boer en dier.

Herinnering van Bernard Ploegmakers als jongen van ca 12 jaar oud. Hij werd uitgenodigd om samen met buurman Piet Vogelzangs bij hun apart staande varkenshok binnen te kijken naar de hoeveelheid ratten die over de balken van de zolder liepen. Het was een hok voor ca 15 varkens die gemest werden op stro. Het enige licht in de stal was de deur die op dat moment open stond. Piet zelf en zijn zoon probeerden met gaffel en riek enkele ratten dood te slaan. De herinnering van Bernard was vooral de bijzondere penetrante ammoniaklucht geur (stank) die, als je binnen was, je meteen bij de "keel greep" zodat je bijna niet meer kon ademen. Die lucht was niet te harden. Dit kon niet goed zijn voor boer en dier! In de boerderij zelf werd ook een deel van de stal gebruikt om er zeugen met biggen te houden. De wc was met een halve hoge muur gescheiden van de varkensstal. Je deed heel vlug je behoeften om niet te lang in deze ammoniaklucht te zitten.

◀ Jodenpeeldreef 6 en ▼ Landmeter van Beurdenweg 2; Deze varkensstallen gebouwd bij de boerderijen werden in de jaren 60, 70 en 80 steeds groter.

⁸ Zie nieuwsbrief 21 Smederijen in De Rips.

▲ Voormalige ligboxenstal voor koeien Landmeter van Beurdenweg 3.

▼ Voormalige mestkuikenstal en later varkenshok Eiermijndreef 7.

Boeren schaften zich een tractor aan waardoor het werk op het land veel sneller en efficiënter gedaan kon worden. Door mechanisatie veranderde er veel op de boerenbedrijven. Een van de veranderingen was het melken met een melkmachine waardoor dit veel sneller ging. Na verloop van tijd kwamen er ook melktanks op de boerderij, waardoor de melk enkele dagen gekoeld bewaard kon worden. Dit ontwikkelde zich om steeds meer koeien te hebben, die op steeds grotere stallen kwamen te staan.

Bij elke boerderij werden ook vele grote stallen voor zowel varkens als kippen met hoge voedersilo's gebouwd. Een grote verandering was de mest die nu in ondergrondse gierkelders werd opgeslagen. Deze vloeibare mest van de varkens werd door de boeren over hun land uitgereden. En dat leidde ertoe dat zij in de jaren 70 en 80 als de grote boosdoeners werden gezien van de zure regen die de bossen in West-Europa aantasten.

Eigenaar H.J. Ledeboer van de Stippelberg, gaf meerdere interviews⁹ waarin hij vertelde dat er binnen 2 jaren geen blad meer aan de bomen van de Ripse bossen zouden hangen. Feit was wel dat de struiken en bomen in de verplichte groenstroken rondom de varkenshokken, het nergens beter deden dan nabij de met fijnstof producerende luchtuitlaten van de varkensstallen in de Jodenpeel!

Vanuit de overheid werd met name de uitstoot van zwaveldioxide en stikstofoxiden aan banden gelegd. Een van de nieuwe regels was, dat de mest nu geïnjecteerd werd in de bodem. Ook vele andere maatregelen zorgden er voor dat in West-Europa de uitstoot van deze verzurende stoffen in dertig jaar daalde met respectievelijk 75 en 30 procent.¹⁰ Alhoewel er momenteel nog altijd te veel geproduceerd wordt.

Voor de laatste 25 jaar zijn al de traditionele boerenbedrijven verdwenen. Was het vroeger heel normaal dat een boerderij overging van vader op zoon. Vanaf de jaren 90 waren er soms geen opvolgers meer die de boerderij konden overnemen. Na de grote Varkenspest uitbraak in 1997 werd door de regering de Reconstructie Zandgebieden in werking gesteld, waardoor achter vele boerderijen de grote stallen werden opgeruimd. Ook kwamen er allerlei andere vernieuwingen en veranderingen in het boerenbedrijf. Hiervoor in de plaats kwamen compleet nieuwe grote stallen met de modernste voorzieningen en met soms ook nieuwe woningen. Diverse jonge ondernemers uit de derde generatie pioniers zagen het in Nederland niet meer zitten en vertrokken naar het buitenland om daar een nieuw bestaan op te bouwen. Deze jonge boeren emigreerden naar Amerika, Canada, Polen en Frankrijk. Andere boeren meestal uit omliggende dorpen kwamen naar de Jodenpeel en bouwden grotere moderne stallen.

Het 'boerenlandschap' ging op de schop en door de vele vernieuwingen hebben de boerenerven een totaal ander aanzicht en functie gekregen. Het bouwland achter de boerderij werd verkocht of verhuurd aan een collega-boer voor akkerbouw. Het geheel was nodig om levensvatbaar te blijven. Nu zijn sommige boerderijen vervangen door een nieuwe woonboerderij of woonhuis waarbij allerlei nieuwe bedrijven zijn gevestigd.

▲ *Zeer moderne open stal voor ca 250 melkkoeien die dagelijks meerdere malen gemolken worden door 4 melkrobots bij Mark Kanters aan de Hazenhutsedijk 7.*

⁹ Interviews o.a. in de Volkskrant 1986-04-26 over zure regen en aantasting van de dennenbomen.

¹⁰ Na een jarenlange studie kwam men tot de conclusie dat in de jaren 70-80 niet alleen zure regen de schuld was van de slechte staat van de bossen. Maar dat ook andere oorzaken een rol speelden.

▲ *Moderne melkgeitenstal voor 990 dieren aan de Eiermijndreef 7 van Teun en Nicole Franssen-Heesmans. De melk wordt geproduceerd voor kaas en supplementen in babyvoeding. De bedrijfsvoering is totaal gesloten waarbij de diergezondheid hoog in het vaandel staat en daardoor een topproductie wordt geleverd. Rechts op de achtergrond is nog de voormalige mestkuikenstal te zien.*

De huidige grote varkensstallen zijn tegenover de vroegere stallen, volledig geïsoleerd d.m.v. dak en wand isolatie met de hoogste klasse brandpreventie. Er is nu ook ongediertebestrijding met verplichte controles rondom de stallen. Daarnaast is er per dier meer ruimte in vierkante meters op de grond en in de lucht. De juiste hoeveelheid licht wordt centraal beheerd. De verse buitenlucht wordt d.m.v. een soort airco systeem van buiten aangezogen en binnen gelijkmatig gedoseerd verdeeld. In de winter wordt deze lucht geleidelijk op minimaal 10 graden de stal in geblazen en in de zomer ten hoogste tot 30 graden. De dieren krijgen wekelijkse veterinaire begeleiding indien nodig. De luchtuitstoot met ammoniak en stofdeeltjes wordt voor de uitstoot gefilterd door luchtwassystemen. Daarnaast gelden er tal van persoonlijke hygiëne voorschriften met onder meer hygiënesluizen tussen de verschillende stallen. Voorwaar een heel groot verschil met de vroegere stalsystemen voor mens en dier.

▲ *Een nieuwe woonboerderij met de enkele grote varkensstallen van Mark Heijligers Eiermijndreef 5 (voormalige boerderij van Toon en Tien Gloudemans).*

► *Op deze plek Hazenhutsedijk 11, stond voorheen de boerderij van W. van Well en later B. van Rixtel.*

Op dit bedrijf werd door de fam. Van Ansem voorheen ook nog nertsen gehouden, maar deze zijn al enkele jaren verdwenen. Momenteel is hier enkel nog het nieuwe woonhuis van T. van Ansem met tevens een van de kantoren van de Van Ansem Group, die in diverse landen opereren.

De traditionele boerenbedrijven hebben een andere functie gekregen. Zo werden boerderijen tot een woonboerderij omgetoverd en werd het akkerland achter de woonboerderij verkocht of verhuurd aan een collega-boer. De nog bestaande boerderijen hebben alleen een woonfunctie, soms voor meerdere families. Sommige van deze boerderijen zijn afgebroken en soms is er op dezelfde plek een nieuwe woning gebouwd. Enkele boerderijen staan leeg en zijn aan het vervallen. Ze staan op de nominatie om te worden afgebroken of ze zijn al verdwenen.

▲ *Boerderij de Alacocque Hoeve gebouwd door C. v Bussel aan de Jodenpeeldreef 1. Deze is overgenomen door B. Bisseling. In 1937 werd de boerderij opnieuw verkocht aan C. Gelden. Afgebroken in 2019.*

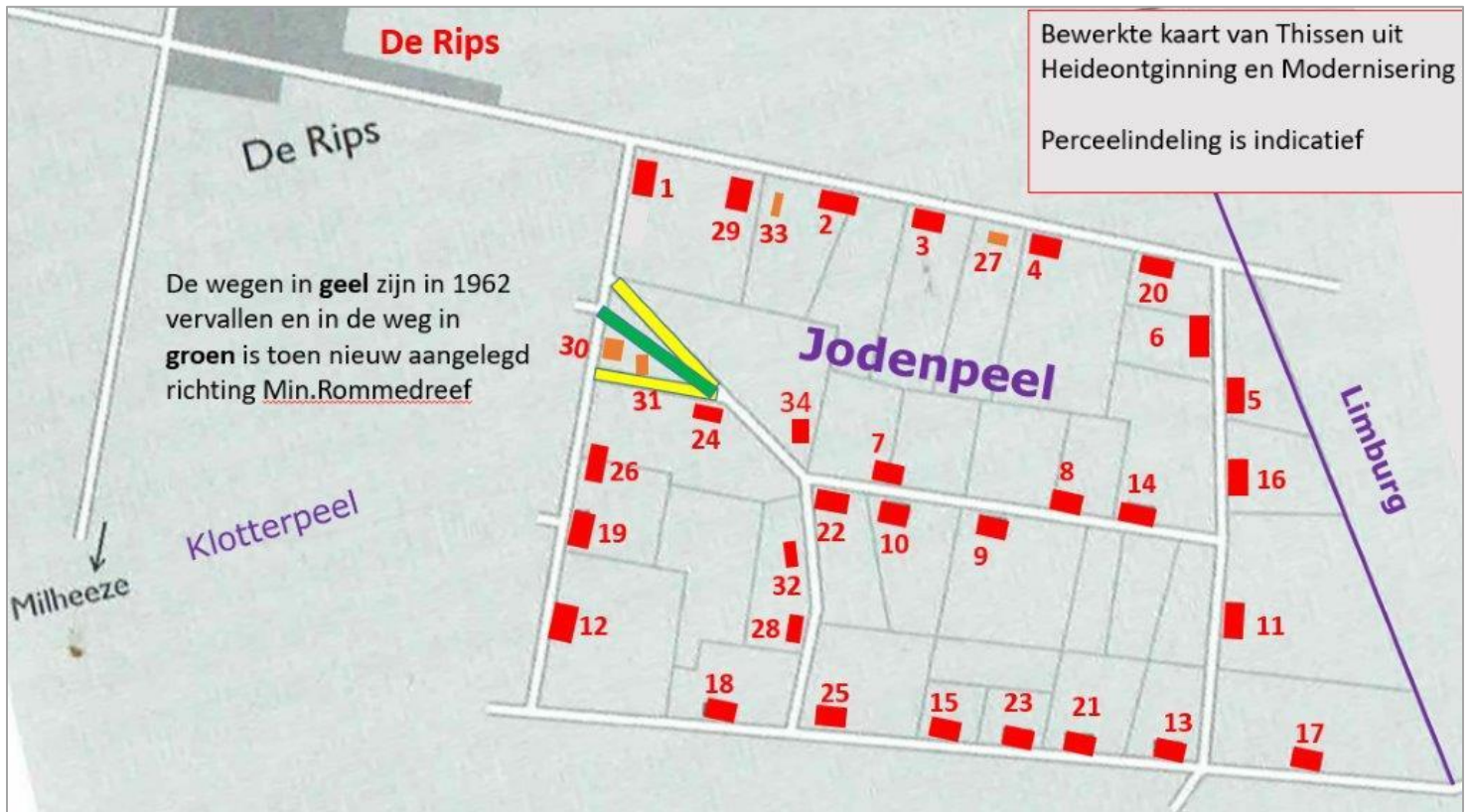
▲ *De plek waar de Alacocque Hoeve stond.*

▲ *Op Jodenpeeldreef 5 staat nu nog de totaal vervallen boerderij van bouwer Koos van Bakel, later overgenomen door C. Govers. In de nabije toekomst, 2021, zal M. Heijligers hier nieuwe moderne varkensstallen bouwen.*

Jodenpeel vanaf 1922.

De boerderijen en woningen gebouwd in de Jodenpeel vanaf 1923 – 2013.
De eerste bewoners die op de boerderij of woning ging wonen.

Bewoners van de Jodenpeel het jaar waarop de bouwvergunning is aangevraagd.									
Nr.	Naam	Waar vandaan	Adres	Jaar	Nr.	Naam	Adres	Jaar	
1	C. van Bussel	Deurne	Eiermijndreef 1	1922	18	A. Deenen	Oploo	Hazenhutsedijk 1	1928
2	J. vd Akker	Nistelrode	Burg. Nooijenlaan 4	1922	19	P. vd Elzen	Nistelrode	Eiermijndreef 5	1928
3	H. Ploegmakers	Vinkel	Burg. Nooijenlaan 6	1922	20	J. van de Laar	Milheeze	Burg. Nooijenlaan 12	1928
4	M. Cornelissen	Milheeze	Burg. Nooijenlaan 10	1922	21	W. van Well	Vierlingsbeek	Hazenhutsedijk 11	1928
5	T. van Beek	Beek & Donk	Landm. v. Beurdenw. 1	1923	22	P. Nooijen	Volkel	Jodenpeeldreef 4	1930
6	J. van de Laar	Milheeze	Landm. v. Beurdenw. 2	1924	23	W. van Bakel	Zeeland	Hazenhutsedijk 9	1932
7	C. van Bussel	Deurne	Jodenpeeldreef 1	1924	24	A. W. van Thiel	Helmond	Jodenpeeldreef 2	1935
8	A. vd Heijden	Nistelrode	Jodenpeeldreef 3	1924	25	C. van Bakel	Zeeland	Hazenhutsedijk 5	1935
9	J. vd Broek	Bakel	Jodenpeeldreef 8	1927	26	T. Gloudemans	Heesch	Eiermijndreef 3	1938
10	P. Nooijen	Volkel	Jodenpeeldreef 6	1927	27	F. Ploegmakers	Heesch	Burg. Nooijenlaan 8	1945
11	P. Cornelissen	Deurne	Landm. v. Beurdenw. 5	1927	28	B. Deenen	Overloon	Hazenhutsedijk 3	1946
12	M. Beckers	Overloon	Eiermijndreef 7	1927	29	T. vd Burgt	Zeeland	Burg. Nooijenlaan 2	1953
13	H. en H. Logtens	Mill	Hazenhutsedijk 13	1927	30	J. Wouters	Hulten	Eiermijndreef 1a	1961
14	K. van Bakel	Zeeland	Jodenpeeldreef 5	1927	31	T. vd Heijden	De Rips	Jodenpeeldreef 2a	1968
15	J. v. Bakel	Zeeland	Hazenhutsedijk 7	1927	32	J. Derks	Mill	Middenweg 3a	1972
16	A. Verhoeven	Veghel	Landm. v. Beurdenweg 3	1928	33	T. vd Burgt	Zeeland	Burg. Nooijenlaan 2a	1977
17	T. Verwegen	Volkel	Hazenhutsedijk 15	1928	34	Boomen van de	Milheeze	Jodenpeeldreef 3a	2013

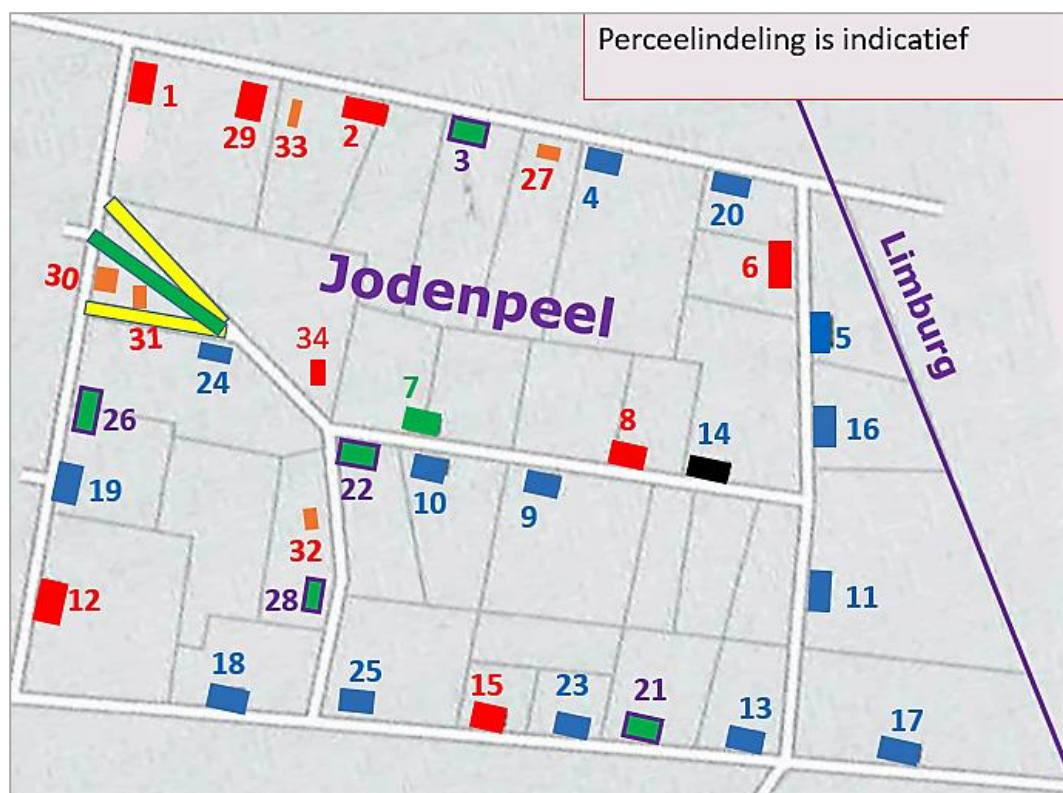
Enkele opmerkingen;

Nr. 24 A.W. van Thiel was een ondernemer uit Helmond. Hij kocht in 1935 een perceel heide in de Jodenpeel. Hij liet deze ontginnen en zette er een landbouwloods op. In 1938 bouwde hij wel een boerderij, maar zelf heeft hij hier nooit gewoond. De boerderij werd verpacht aan J. Wouters.

Nr. 21 De grond is eerst gekocht door J. van de Laar om een boerderij te bouwen maar is doorverkocht aan W. van Well.

Nr. 28 C. Deenen was eerst een noodwoning.

Jodenpeel anno 2020.

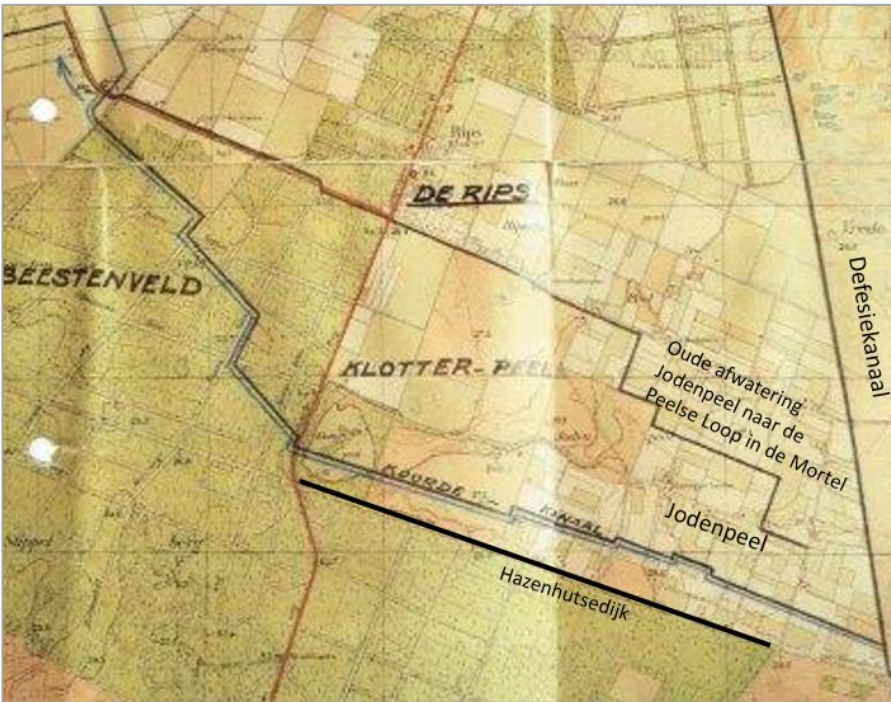
Rood Boerderij nog origineel of verbouwd	Groen Boerderij afgebroken.
Groen/ blauwe rand Boerderij vervangen voor nieuwe woonboerderij.	Blauw Woonboerderij.
Zwart wordt in 2021 afgebroken.	Bruin woonhuis.

De Jodenpeel met de boerderijen/ woonhuizen en bedrijvigheden anno 2020.					
Nr.	Huidige functie	Adres	Nr.	Huidige functie	Adres
1	Woonboerderij en akkerbouw	Eiermijndreef 1	18	Woonboerderij	Hazenhutsedijk 1
2	Woonboerderij en kalverhouderij	Burg. Nooijenlaan 4	19	Woonboerderij en Bed en Breakfast	Eiermijndreef 5
3	Nieuwe boerderij akkerbouw en Gastouder Bos kinderopvang	Burg. Nooijenlaan 6	20	Woonboerderij	Burg. Nooijenlaan 12
4	Woonboerderij	Burg. Nooijenlaan 10	21	Nieuwe Woonhuis met v. Ansem Group	Hazenhutsedijk 11
5	Woonboerderij en akkerbouw '20	Land. v. Beurdenw. 1	22	Nieuw woonhuis en varkenshouderij	Jodenpeeldreef 4
6	Woonboerderij koeien, asperges en theehuis	Land. v. Beurdenw. 2	23	Woonboerderij en vakantieverblijf	Hazenhutsedijk 9
7	Boerderij afgebroken	Jodenpeeldreef 1	24	Woonboerderij visteeltbenodigdheden	Jodenpeeldreef 2
8	Woonboerderij en koeien	Jodenpeeldreef 3	25	Woonboerderij en Signi zoekhonden	Hazenhutsedijk 5
9	Woonboerderij paardenstalhouderij	Jodenpeeldreef 8	26	Nieuw woonhuis en varkenshouderij	Eiermijndreef 3
10	Woonboerderij en akkerbouw	Jodenpeeldreef 6	27	Woonhuis en landbouwmechanisatie	Burg. Nooijenlaan 8
11	Woonboerderij en akkerbouw	Land. v. Beurdenw. 5	28	Nieuw woonhuis en varkenshouderij	Middenweg 3
12	Woonboerderij en geitenhouderij	Eiermijndreef 7	29	Woonhuis en varkenshouderij	Burg. Nooijenlaan 2
13	Woonboerderij en akkerbouw	Hazenhutsedijk 13	30	Woonhuis	Eiermijndreef 1a
14	Boerderij wordt afgebroken in 2020	Jodenpeeldreef 5	31	Woonhuis	Jodenpeeldreef 2a
15	Woonboerderij en koeien	Hazenhutsedijk 7	32	Woonhuis en varkenshouderij	Middenweg 3a
16	Woonboerderij en akkerbouw	Land. v. Beurdenw. 3	33	Woonhuis	Burg. Nooijenlaan 2a
17	Woonboerderij	Hazenhutsedijk 15	34	Woonhuis met varkenshouderij	Jodenpeeldreef 3a

Alle kadastrumnummers en bouwtekeningen zijn bekend binnen het archief van D'n Blikken Emmer.

Gebeurtenissen in de Jodenpeel.

Het Koordekanaal gegraven door de Jodenpeel in 1939.

▲ Uitsnede uit een ontwerpkaart uit 1936 waarin het Koordekanaal is ingetekend.

Pas na de oorlog werd met dit zand het kanaal ook weer dicht gegooid. In 1982 werd op het bijna zelfde tracé, het nieuwe Koordekanaal gegraven.

► Piet en Toon Beckers en Jeu Joosten op een loopplank over het Koordekanaal in de Jodenpeel.

De oorlogsjaren 40-45.

Bij het begin van de oorlog moesten alle inwoners van De Rips voor hun eigen veiligheid vluchten. Velen werden in Bakel bij families ondergebracht. De enige man die in De Rips achter bleef was de onverschrokken Driek van Bakel uit de Jodenpeel. Na een of meerdere dagen kon iedereen weer terug naar huis. Het leven ging weer zijn dagelijkse gang, maar toch werd het leven steeds moeilijker. Gedurende de oorlogsperiode werden bij verschillende families in De Rips en ook in de Jodenpeel onderduikers of evacuees voor kortere of langere tijd ondergebracht. Tijdens het laatste half jaar van de hongerwinter zijn ook verschillende kinderen uit de Randstad hier geweest om weer aan te sterken.

Door de beschietingen zijn er ook verschillende boerderijen vernield of beschadigd.

Midden jaren dertig werd ter verdediging van het achterland het plan de Peel-Raamstelling ontwikkeld. Met deze verdedigingslinie hoopte men, de vanuit het oosten oprukkende Duitse tanks tegen te kunnen houden. Het Defensiekanaal en Koordekanaal¹¹ waren onderdeel van deze verdedigingswal.

Het Koordekanaal begon vanaf het Defensiekanaal en liep tussen en door de percelen van de boeren aan de Hazenhutsedijk en Jodenpeeldreef. Voor de boeren was het een verlies want ze moesten plotseling voor niets grond afstaan en de uitgegraven grond bleef op hun percelen liggen.

¹¹ In de nabije toekomst komt een nieuwsbrief, die volledig aan dit onderwerp is gewijd.

In de nieuwsbrieven 18 A en B werd beschreven hoe de in de oorlogsjaren het Bazikamp van de Duitsers werd ingericht. Vooral de laatste maanden van september tot december 1944 werd er zwaar gevochten in dit gebied door de Duisters samen met de Geallieerden. In deze periode zijn er ook verschillende vliegtuigen zowel aan Engelse als aan Duitse zijde neergestort.

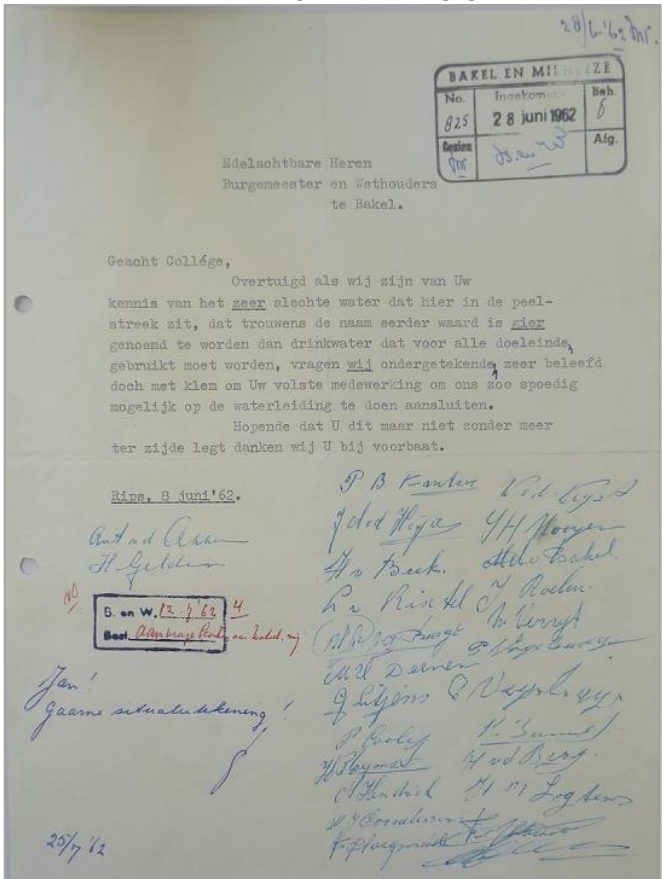
Elektriciteit en waterleiding.

Toen de eerste bewoners in 1922 kwamen was er in De Rips nog geen elektriciteit. Pas met de mobilisatie in 1939 werd het dorp van elektriciteit voorzien. Of nu ook overall elektriciteit is gekomen moeten we nog een keer nagaan. Naast geen elektriciteit is men in dit gebied heel lang verstoken geweest van waterleiding. Men wist al lang dat het grondwater in dit gebied zeer slecht was. Bij vele boerderijen was een regenput waar al het water werd gebruikt voor binnenhuis en op de stal. In de vijftiger jaren werd de waterleiding doorgetrokken tot op de hoek van de Eiermijndreef. Hier was een tappunt waar men water kon gaan halen. Op sommige plekken was het water zo slecht dat men alleen het van dit tappunt was aangewezen.

► Piet Ploegmakers laat water in een melktuit stromen. Op de achtergrond dochter Rieky Uit de krant 23 mei 1962 Helmonds Dagblad

Het heeft tot in de jaren zestig geduurd voordat waterleiding bij elk huis werd aangesloten. De reden van dit langdurige uitstel dat de NV Waterleidingmaatschappij dit gebied als een SUPER-ONRENDABEL GEBIED bestempelde. Verschillende keren zijn via de NCB-boerenbond handtekeningen bij de bewoners opgehaald voor aansluiting op het waterleidingnet. Vanwege het slechte water, maar ook omdat op de bedrijven steeds meer water nodig was voor de dieren en dat was heel onrendabel nu.

◀ Een van de brieven van de bewoners van de Jodenpeel met het verzoek om aansluiting waterleiding.

Water als Gier.

Dat het water zeer slecht was blijkt wel uit de woorden in de bijgaande brief; het zeer slechte water dat hier in de Peelstreek zit, dat trouwens eerder waard is gier genoemd moet worden, vragen wij ondergetekenden zeer beleefd doch met klem---enz.

Herkomst van de naam Jodenpeel.

De Jodenpeel was een moerassig gebied dat ingeklemd lag tussen de 'Landen' Het Land van Kessel, Het Land van Cuijk en de Heerlijkheid Gemert. Zelf lag het tot ca 1800 in het Hertogdom Brabant. Aan de randen van die gebieden woonden mensen in kleine dorpen zoals Bakel, Milheeze, Venray, Oploo, Sint Anthonis, Boxmeer en Vierlingsbeek. De ontoegankelijkheid van dit natte heide en turf wingebied was aantrekkelijk als tijdelijke verblijfplaats voor personen die te boek stonden als heidenen, zigeuners, bedelaars, landlopers, Egyptenaren, joden en afgedankte militairen. Zeker als ze het in een bepaald 'land' of dorp te bont gemaakt hadden en verdreven werden. Het woord joden heeft waarschijnlijk dan ook niets met het geloof te maken, maar meer in algemene zin met jud of judde waarover men minachtend sprak over dat soort figuren in de volksmond. Door diverse oorzaken waren ze in armoede geraakt en door te bedelen of te stelen kwamen ze aan eten.

Tussen 1600 en 1800 hadden vooral de inwoners in kleine dorpen en afgelegen huizen veel last van vaak rondtrekkende groepen die bij tijd en wijle steeds brutaler en gewelddadiger werden. Vooral in tijden van oorlog of sociale onrust was dit een onhoudbare situatie. Eind 1600 had de bevolking er zoveel last van dat de Staten-Generaal in 's Gravenhage in 1693 en later 1723 verordeningen uitgevaardigden waarin werd gewaarschuwd dat iedereen die zich in deze heidegebieden ophield flinke straffen riskeerden. Toen dat niet hielp zijn er tussen 1723 en 1793 een 6-tal grote klopjachten gehouden om deze mensen te arresteren. Er werd niet zachtzinnig met ze omgegaan en ze konden flinke gevangenisstraffen krijgen. Deze klopjachten trokken ook door Bakel en wellicht ook door de Jodenpeel. Deze tijden waren voor bewoners bijzonder angstig. Daarom vertrouwden bewoners in afgelegen gebieden met kleine dorpen en gehuchten zoals Bakel en Gemert geen vreemdelingen. Ook rondtrekkende handelslieden werden niet vertrouwd. In de streken van Gemert, Bakel en Boxmeer trokken wel Joden met hun handelswaar langs huizen of verkochten ze hun waren op de markt. Ze waren een minderheid in de katholieke omgeving van vooral het Land van Cuijk en daardoor kwetsbaarder bij sociale onrust.

In het jaar 1730 werden in het land van Cuijk enkele joodse mannen opgehangen en levend verbrand wegens 'kerkdieverij' uit een katholieke kerk. In 1731 kwam er van de plaatselijke Overheid een schokkende verordening; Voor Pasen 1731 moeten alle Joden uit het land van Boxmeer, St Anthonis en Sambeek zijn vertrokken verbannen 'ten eeuwigen dage'. Of deze mensen daarom naar het gebied de Jodenpeel hun toevlucht hebben gezocht is heel goed mogelijk maar nergens beschreven.

In het boekje; Toponymie in de Venrayse Peel, staat o.a. bij de verklaring voor judde: is een stuk van de peel in de Vredepeel en ligt ver westelijk achter de Grieze Peel. Aan de Brabantse grens van de Vredepeel ligt de Jodenpeel die ook wel dievenpeel wordt genoemd.

Door onderzoek is wel vast komen staan dat het toponiem Jodenpeel niet afstamt van boekweit- of hopvelden die de joden hier zouden hebben laten verbouwen of ooit in eigendom hadden. Tot aan 1873 bestond dit gebied uit moeras en heidevelden. Na deze tijd werden de eerste stukjes grond ontgonnen en gebruikt voor land- en bosbouw.

Bronnen:

Gelders Archief: Archief Heidemij, de delen Algemene Technische Dienst, Dagelijks Bestuur
Erfgoed Gemert-Bakel: Beeldbank

Archief Gemert Bakel: Notulenboeken Gemeenteraad Bakel en Milheeze 1912-1913 en 1918-1923, correspondentie m.b.t. de Jodenpeel 1910-1935, bouwvergunningen 1923-1972; brievenboeken J. Bellemakers; 1918-1923

Archief D'n Blikken Emmer: foto's

Delpher krantenarchief: <https://www.delpher.nl/nl/kranten/results?query=&coll=dddtitel>
<https://www.demijnstreek.nl/departiculieremijnen.php>

Bellemakers J., Het ontstaan van de parochie de 1939, getypte versie uit 1971

Hoeijmakers S., Houtvesterij de Peel, 1986, pag. 49-52

Hoeijmakers S., Het gouden dorp, 1986

Berg W. van de, Schröer P.; Rips 1880-1940, scriptie 1986

Thissen P.H.M., Heideontginningen en modernisering, 1993, pag. 240-245

Kerkhof L. van de, 300 jaar érmoeitroef ca 1997 (niet uitgegeven) en Bakel en Milheeze, 2014, pag. 30-32

Brand M.P.J. van den Lief en leed in en over de Oude Peel 1982 en Grenzen Verlegd 1997

Brand M.P.J. van den en Harm Douma, Land van Cuijk 33 dorpen en één stad. 2002

Hollenberg P. en Peters C., Ontginningen in de Noord- Brabantse Peel in de 19e eeuw, 1980

Fransen J., 50 jaar Rips 1971

Delft P. en Braks H., 75 jaar Rips 1996

Janssen Th., Reizen door de oude Peel 2001

Janssen Th., Vaarten in Venen een Peel Mondriaan 2004

Lemmens G. Toponymie in Venrayse Peel, getypte versie uit 1948

Wildekamp R.; Het Koordekanaal, Gemerts Heem 2018

Grote Historische Atlas van Nederland 4 Zuid-Nederland 1838-1857

Nieuwenhof Dré van den, Kadastergegevens gemeente Bakel en Milheeze

Verder gesproken met; Toos Peeters-van Bakel, Jas Nooijen, Lambert van de Kerkhof, Mark Heijligers, Twan van Ansem, Teun Franssen, Ludo Boeije, Rien van den Brand.

Foto's; Gemeentearchief Gemert-Bakel, Peter Hendriks en Ineke Hendriks-Bos, Bernard Ploegmakers

Streekhistorici waarmee kennis is uitgewisseld over het toponiem Jodenpeel en die veel archiefonderzoek hebben gedaan in het verleden.

Wetten S. van; onderzoeker van Schepenprotocollen Gemert, 1708-1787 R55 en 82

Cuijk H.J. drs. van, Boxmeerse/St.Anthonisse archief o.a. Heer Graaf Albert vd Bergh, Huis Bergh

Meurkens P.C.G. archief Broeder Thiery en Twee joden op de brandstapel, De Bok, 25, week 41, 12-10-2018

Seijs Th. Nepomuk Boxmeer heemkundige o.a. Jodendom in het land van Cuijk.

Marcellis P. De Oude Schoenendoos Vierlingsbeek, archief van Broeder Thiery

Beijers H. deed veel onderzoek in het archief van het Peellandkwartier; Meegeren van P.

gemeentearchivaris Venray; Nilissen J., Peelkenner; Mahler M., Streekheemkundige; Boeije L. Ouwering
Deurne Schepenprotocollen; Brand van den R. Venray amateur-historicus

Deze nieuwsbrief kwam
tot stand m.m.v.

Bernard Ploegmakers
☎ 0623901706
bploegmakers@hetnet.nl

Hannie Ploegmakers
☎ 0206938463

Secretariaat:

G.M. van Geffen
Ripsestraat 23a
5764PE De Rips

0493-599450
gmvangeffen@planet.nl

Het lidmaatschap
bedraagt € 15,- per jaar
over te maken op
rekening nr.
NL24RABO0136131654
t.n.v. Heemkundekring
D 'n Blikken Emmer
o.v.v. naam en
emailadres